

Ingen har makt över ödet

Redan under de första sidorna av Per Gunnar Evanders roman *Hundarnas Himmel* (1982) infinner sig en känsla av ödmjukhet hos mig. Hans Carlsson, utifrån vilkens ögon jag får uppleva *Hundarnas Himmel*, inleder med en rörande reflektion om åldrande, om vilket han säger:

”Hur man än vänder och vrider på fenomenet så är det fråga om en process som innebär en förvandling, kanske i bästa fall en sorts utveckling. Men det handlar samtidigt om ett odiskutabelt sönderfall, [...], fast också ett sönderfall kan vara berikande, [...]. Så jag tycker att alla som vill borde få vara med om det.” (s. 7)

Denna reflektion färgar resten av läsningen med ett vemod och en skörhet då det står klart att långt ifrån alla människor jag bekantar mig med i Evanders persongalleri får uppleva detta berikande sönderfall.

I *Hundarnas Himmel* återvänder Hans Carlsson till sin uppväxtort i skärgården för att sälja sin bortgångne pappa Georgs båt, ”Emma”. Bortom den fysiska resan tar Hans med mig på en resa genom minnena som är fästa vid havets vågor och ”Emmas” åldrande fernissa. Genom Hans gör Evander målade och eftertänksamma beskrivningar av människor som på ett eller annat sätt gjort avtryck på Hans och som sedan maktlöst fallit i ödets händer.

Det är särskilt tre historier Hans berättar som berört mig; historien om Ingegerd Dahlén, historien om Hans farmor och farfar och så historien om hundarna på Krossarö. Den senare snarare en väl uttryckt metafor för just vår maktlöshet inför ödet. Jag finner att dessa tre berättelser förmedlar viktiga budskap till de som fortfarande vandrar livets resa, inte minst till oss som befinner sig i början av den.

Ingegerd Dahlén befann sig just i början av denna resa när hon gick sitt öde till mötes en vacker försommarnatt, på sitt eget bröllop. Hans beskriver Ingegerd med värme, som sin första riktiga förälskelse. Han beskriver deras hemliga romans som varade knappt en halv sommar. Om försiktiga kramar och pussar i mörka skrymslen och om bultande hjärtan och osäkerhet. Jag kan inte göra annat än att känna igen mig i Evanders skildring av ung kärlek och den förväntan som den skapar, och det är just därför som jag blir så berörd av det som följer. Ingegerd och Hans förälskelse är, som tidigare nämnt, inte bestående utan Ingegerd

förlovar sig med en välbärgad klasskamrat till Hans och ett bröllop i skärgården står i antågande. Enligt tradition leker bröllopgästerna "kurrakull" och den sista ut som ska hittas är bruden själv, den vackra Ingegerd Dahlén. Dessvärre återfinns aldrig Ingegerd som sedan antas ha blivit offer för havets vågor. Av denna historia kommer jag till insikt att framtiden inte är given, inte ens för det nygifta paret som precis öppnat dörren till sin. Ingegerd Dahlén lämnar efter sig en brudgum som långsamt förlorar fotfästet och tillslut ger vika för alkoholen. Evander sammanfattar denna insikt och känsla av ödmjukhet väl då Hans tillslut kommer fram till att:

"Det kunde ju lika gärna vara jag som idag satt där på fyllebänken, lika gärna vara jag som halvfull och förvirrad lät mig transporteras fram och åter mellan fastlandet och öarna, alldeles utan mål och alldeles utan mening." (s. 13)

Nästa historia som jag vill beröra i *Hundarnas Himmel* är den om Hans farmor och farfar, Frida och Oskar Carlsson. Hans farföräldrar bor ute på Krossarö, en liten skärgårdsö som Hans beskriver som ett sommarparadis. Farmor Frida är ett helgon i Hans liv och står för allt det änglalika i hans barndom medan farfar Oskar är av den strävare naturen, den som man inte kramar. Det framkommer tydligt att både Frida och Oskar hyser stor kärlek för sitt älskade Krossarö när förhållandena blir allt för otillräckliga för att tillgodose deras behov, och de tvingas flytta in till fastlandet. Evander visar parets frustration på ett sätt så även jag, som fortfarande är ung, förstår hur det måste kännas att inte längre ha makt över sitt eget slut. Farmor Frida och farfar Oskars berättelse lyfter tanken att även det naturliga och säkra slutet inte är för givet och jag fylls åter av ödmjukhet.

Sist vill jag nämna hundarna på Krossarö. Hundarna är en berättelse som ligger nära hjärtat på pappa Georg och Hans får den berättad för sig många gånger under barndomen. Hundarna på Krossarö var förvildade och misskötta och det hade blivit ett slags folknöje att kasta dem i vattnet kombinerat med hån och stenkastning. Pappa Georg led oerhört för dessa stackars varelser och brukade sitta med dem och kela och ge dem tröst. Hundarna sammanfattar den fullständiga maktlöshet som vi alla har inför ödet, och visar också på att det inte alla gånger går att förstå varför det ser ut som det gör. Detta är något pappa Georg uttrycker för när han talar om hundarnas öde: *"[...] pappa blev aldrig klok på det där, hur han än tänkte tillbaka och försökte förstå, han blev bara inte klok på det."* (s. 66)

Avslutningsvis är *Hundarnas Himmel* på många sätt en bok för de unga. Detta säger jag eftersom Evander, genom sina konkreta skildringar av människor och deras öden, lyckats få mig att sätta mitt eget liv i perspektiv, detta trots min unga ålder. Från *Hundarnas Himmel* tar jag med mig tre viktiga lärdomar ut i livet. Den första är att aldrig ta något för givet, oavsett vart jag befinner mig i livet. Den andra är att saker som jag kommer uppleva och drabbas av inte alltid kommer att ha en förklaring. Den sista lärdomen är att jag trots denna osäkerhet måste komma ihåg allt det goda, jag tänker på vad som är gemensamt för de tre historierna: Ingegerd Dahléns kärlek, farmor Frida och farfar Oskars älskade Krossarö, och pappa Georgs tröst till hundarna. Utöver dessa lärdomar har insikten om varje människas, liksom min egen, sårbarhet inför livets obevekliga öde fäst en ödmjukhet hos mig som jag tror blir svår att glömma. Trots det bitvis mörka temat misslyckas inte Evander med att också förmedla hopp om en slags slutgiltig rättvisa för alla de som tar ödet i handen – en hundarnas himmel.

”Så talade alltså pappa om hundarnas himmel, [...], aldrig för ett ögonblick lät han tvivlet förtunna den hemmagjorda versionen eller urholka den gamla sanningen att också rättvisan har sin tid.” (s. 67)

Skriven utifrån romanen *Hundarnas Himmel* (E-bok, 2014) av Per Gunnar Evander

Alma Jönsén ES19

VBU Högbergsskolan